LINGUISTIC CONSIDERATIONS ON ROMANIAN PHYTONIMS CREATED WITH THE LATIN ORIGINATED TERM „PÂMÂNT" (EARTH)

Radu Drăgulescu
Assoc. Prof., Ph.D., „Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Our paper demonstrates the Latin origins of the Romanian language and Latin originated terms spread through the botanical terminology, a phenomenon which, as considered by E. Coşeriu is not enough highlighted (given that the individual speaker became creator of language / poetry whenever he named a flower. We identify and analyze the phytonyms composed using the Latin originated term "pământ" (earth) and its implications in the respective language structures. The conclusion of our work is that once known, botanical lexicon of a specific region is not only a thesaurus but also a document of the resident population and places of the past. Terminology Botanical popular has primarily a practical value, designating, distinguishing and categorizing elements of the plant kingdom within the given natural reign, but also has a high theoretical significance, especially for linguists, both by the ethimons to which they send back and by the metaphorical meanings the phytoims mostly have.

Keywords: romanian phytonyms, conotation, denotation, latinity, etnobothany, pavimentum

La baza analizei de față stă colaborarea noastră cu Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*[1] care completează substanțial *Dicționarul* lui Borza[2], ce cuprinde, pe lângă câteva mii de nume de plante maghiare, săseşti, germane, franţuzeşti, englezești, ruseşti, ucrainene, sârbeşti, bulgăreşti, turceşti, și 10.906 nume româneşti de plante pentru 2.095 specii. Prin publicarea *Dicţionarului explicativ al fitonimelor româneşti* și a *Dicționarului de fitonime românești*[3], Constantin Drăgulescu a ridicat numărul numelor româneşti de plante cunoscute la 21.839 fitonime cunoscute până în prezent, fitonime care aparţin unui număr de 3.227 specii de plante indigene şi exotice, spontane (sălbatice) şi cultivate. La acestea se adaugă 3.070 nume de soiuri şi 612 termeni care desemnează de părţi (organe) de plante. Astfel, fitonimia românească însumează 25.521 de termeni.

Între fitonimele româneşti am identificat un număr de 103 care sunt create cu ajutorul termenului *pământ* < lat. *pavimentum*, termen atestat în Evanghelia lui Coresi, 87, Pravila de la Govora 127r/20, Letopisețul lui Ureche, 89, Noul Testament de la Bălgrad 311v/18[4].

Am adoptat ortografia propusă de DOOM2, conform căruia se scriu cu cratimă substantivele compuse cu unitate semantică și gramaticală mai mică decât a celor scrise într-un cuvânt, eventual, cu articulare și flexiune și la primul element, având structura substantiv + prepoziție + substantiv, substantiv + substantiv în nominativ, substantiv (articulat) + substantiv în

[1] Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești,* Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2010.
[2] Al. Borza, *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.
[3] Constantin Drăgulescu, *Dicționar de fitonime românești,* ed. a IV-a, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2014.
[4] *Apud* DLR, Tom XI, P-Pogribanie, București, Editura Academiei Române, 2010.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

genitiv. De asemenea, DOOM2 prevede generalizarea scrierii cu cratimă a compuselor nesudate care denumesc specii distincte de plante[5].

Aborul-pământului, aburul-pământului *(Fumaria officinalis)* (a se vedea fumul-pământului) < etimologie necunoscută, în opinia lui O. Densusianu[6] un substantiv verbal din *aburi,* care presupune un tip latin vulgar *ab-urire. Nu este exclusă nici posibilitatea provenienței din substrat, dată fiind înrudirea cu albanezul *avul*[7]; termen vechi atestat încă din *Codicele Voronețean* și *Biblia de la București*[8].

Alună/alune-de-pământ *(Arachis hypogaea, Bunium bulbocastanum, Lathyrus tuberosus, Solanum tuberosum)* < *abellona[9]. Termenul românesc apare în *Letopisețul* lui Neculce, II, 343/11[10]. Li se spune „de pământ" deoarece organele asemănătoare alunelor (fructe, rădăcini, tuberculi) se află în sol. *Arachis hypogaea* are şi în germ. numele Erdnuss, rus. zemlianoi oreh, magh. földi mogyoró, engl. ground nut etc. Putem considera că aceste nume de plante provin din lat. *abellona < lat. abellana/avellana (nux) „alună", dar fiindcă fitonimele se referă la organele lor subterane (rădăcini, tuberculi) îngroşate, C. Drăgulescu[11] trimite şi la i.-e. *ālo-, *ālu- "plantă cu rădăcina îngroşată", v.ind. alú(h), ālukám "bulb, rădăcină globuloasă şi comestibilă. Toate aceste plante au în sol bulbi, tuberculi sau rizomi groşi, majoritatea comestibili. De remarcat că în dialecte din India cartoful (*Solanum tuberosum*) se numeşte alu, ālū, alua.

Amarul-pământului (*Centaurium erythraea*) < amar < lat. amarus (sau din rad. i.-e. *am-ro „amar"), fitonimele evidenţiind gustul amar al plantei. Termenul este prezent în *Noul Testament de la Bălgrad*[12].

Barabuli-de-pământ *(Solanum tuberosum)* < magh. baraboly, bulg. baraboi, rut. barabolja, barabonja, pătruns în română din cele trei limbi[13]; termenul baraboi/barabule atestat inițial la Alecsandri[14].

Brânca-pământului *(Heracleum sphondylium)* < lat. branca; fitonimul este o contaminaţie a numelui brânca ursului cu corespondentul crucea pământului. Termenul brâncă apare inițial în *Istoria ieroglifică* a lui Cantemir[15].

Brei-de-pământ *(Mercurialis annua)* < brei numele unor specii de plante, unele folosite în popor (practică adesea combinată cu diverse obiceiuri și tradiții, precum Sântoaderul) pentru stimularea creșterii părului. A se vedea și breiul-pământului.

Breiul-pământului *(Mercurialis perennis*): fitonimele brei-de-pământ, breiul-pământului au, probabil, rostul de a deosebi speciile *Mercurialis* de cele de *Bryonia* care cresc (urcă) pe tufe.

Buretele-pământului (*Tricholoma terreum*) < lat. *boletis, -em, în loc de boletus[16], gr. bolites „mănătarcă" din gr. „umflătură, bulgăre" și pământ este un calc după termenul ştiinţific *terreum*;

---

[5] DOOM2, p LXX-LXXIII.
[6] *Apud* DLR, Tom I, A-B, București, Editura Academiei, 2010.
[7] *Ibidem*.
[8] *Ibidem.*
[9] *Ibidem.*
[10] *Ibidem*.
[11] C. Drăgulescu, *Dicționar explicativ al fitonimelor românești*, Sbiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2010.
[12] DLR, Tom I, A-B, București, Editura Academei Române, 2010.
[13] *Ibidem*.
[14] *Ibidem*.
[15] *Ibidem*.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Buricul-pământului (*Lathraea squamaria*) < lat. *umbulicus (formă cerută de mai multe dialecte romane[17]), umbilicus; plante de dimensiuni mici comparabile cu buricul. Posibil să aibă și înţelesul „mijloc/centru" ca în expresiile buricul Pământului, buricul târgului etc.

Calendarul-pământului (*Arum maculatum*) < lat. bisericească calendarium, ngr. kalendári, calendae ar putea veni, la rândul său, din rad. i.-e *qailo- (qailu-) „sănătos, de bun augur", cymr. coel, v. ir. cēl „augur" ori este în legătură cu teonimul Kala, veche divinitate indiană personificând timpul. Termenul calendar apare inițial la Miron Costin în *Letopiseț*, I, 252/13[18]. Poporul crede că această plantă poate prevesti cum vor evolua vremea şi recoltele (de porumb, grâu, struguri); a se vedea şi rodul-pământului. Şi sârbii numesc planta kalendar. Nu este exlus ca substantivul calendar din fitonim să se fi suprapus peste un mai vechi termen cu originea în rad. i.-e. *(s)kel- „a tăia", planta fiind numită şi călă, baltag şi săgeată.

Cartofi-de-pământ (*Helianthus tuberosus*) < ger. Kartoffel; termenul apare la Uricariul, Drăghici, Negruzzi, Alecsandri. Cunoscută sub denumirea de topinambur, planta este înrudită cu floarea-soarelui, dar are rizomi tuberizaţi, aflaţi, bineînţeles, în pământ, care rezistă şi peste iarnă, sunt furajeri şi se folosesc în hrana animalelor.

Cărindarul-pământului *(Orobanche spp.)*: a se vedea calendarul pământului. În Bihor se credea că inflorescenţele speciilor prevestesc recolta/producţia de cereale[19]: dacă florile erau mai dese la vârf se va face mai mult grâu, iar dacă florile bazale erau mai dese, va fi mai mult porumb.

Ceasul-pământului (*Hibiscus trionum*) < paleosl. časŭ, termen prezent în *Codicele Voroneţean* 11/10, *Noul Testament* de la Bălgrad şi *Biblia* de la Bucureşti[20]. Fitonimul evidenţiază faptul că florile acestei buruieni crescută prin culturi, rotindu-se după soare, arată plugarilor timpul, ca un ceas creat de pământ.

Cerea-pământului (*Gentiana cruciata, Gentiana asclepiadea*): regionalism pentru fierea pământului.

Cheia-pământului (*Polygonatum spp.*): are pe rizom cicatrici circulare ca nişte peceţi sau urechi de chei < lat. clavis, clavem, dar existând şi gr. kleis, v.sl. ključŭ „cheie", M. Vinereanu consideră că acestea, împreună cu rom. cheie (< *kleia), provin din rad. i.-e. *kleu- „a închide, a încuia".

Ciuda-pământului (*Ricinus communis*) < sl. čudo „miracol, minune", cf. corespondentele magh. csudafa, csodafa < magh. csuda, csoda, meglenorom. ciudă, macedorom. ciudie „minunăţie", aluzie la minunea ieşită din pământ, de unde şi numele rom. floare boierească şi germ. Wunderbaum. Termenul ciudă, cu semnificația de minune, este deja prezent în *Anonymus Caransebesiensis*, în *Psaltirea Voroneţeană*, 45/9 și *Tetraevanghelul* din 1574[21].

Cleiul-pământului *(Nostoc commune)* < sl. klej, algă albastră care trăieşte pe sol, apărând, pe timp uscat ca o crustă, iar în condiții de umezeală, ca o masă gelatinoasă sau cleioasă.

Coarne-de-pământ *(Cynanchum vincetoxicum* actualmente *Vincetoxicum hirundinaria)* < lat. cornu, are fructe lungi şi îngemănate care, au fost numite coarne de pământ, deoarece sunt produse de o plantă ierboasă, adică aproape de sol (fructele/coarnele celelalte crescând în arbuşti).

---

[16] *Ibidem*.
[17] *Ibidem*.
[18] DLR, Tom II, C, București, Editura Academiei Române, 2010.
[19] V. Butură, *Enciclopedie de etnobotanică românească*, București, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1979.
[20] *Apud* DLR, Tom II, C, București, Editura Academiei Române, 2010.
[21] *Apud ibidem*.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Crucea-pământului (1) (*Aconitum anthora, Centaurium erythraea, Hepatica nobilis, Heracleum sphondylium, Lathraea squamaria, Lycopodium clavatum, Sedum maximum*) < lat. crux, -cis. Plantele, fie au frunzele poziţionate pe tulpină în cruce, fie au frunze cu limbul sectat în formă de cruce ori petalele florilor dispuse în cruce. În cazul speciei *Lycopodium clavatum* s-a făcut confuzia cu *Heracleum sphondylium*, ambele numindu-se brânca-ursului. Plantei *Heracleum sphondylium* i se spune și crucea-spinării fiindcă are frunza ca o cruce şi s-a folosit la calmarea durerilor de crucea spinării sau şale, spondiloză. Unele specii medicinale (*Centaurium erythraea, Lycopodium clavatum*) au fost considerate simboluri antidemonice, asemenea crucii. În *Botanica poporană* a lui S. Fl. Marian[22] s-au notat greşit la *Pulmonaria officinalis* fitonimele *crucea vacii* şi *crucea pământului*. Descrierea (rădăcina „creaţă şi albă şi-i făcută toată cruce în pământ” şi „este bună pentru vaci...să deie lapte bun”) ne conduce spre specia *Lathraea squamaria* (a se vedea buruiana vacilor). Aceasta are în sol un rizom alburiu, ramificat.

Crucea-pământului (2) (*Ailanthus altissima*, greşit în loc de *Rhus typhina, Centaurium erythraea*): posibil ca aceste fitonime să fie etimologii populare după termeni cu semnificația „sânge” cf. v.irl. crū, v.sl. krŭvĭ „sânge”, lat. cruentus „sângeriu”, rom. crud, crunt, încruntat „plin de sânge”, crâncen şi cruşit „urinare cu sânge, pătat cu sânge, înroşit”. *Centaurium erythraea* are frunzele tulpinale dispuse decusat/în cruce dar are şi flori roşii şi s-a folosit ca hemostatic. *Rhus thyphina* are fructe roşii ca sângele (din care şi numele ştiinţific *Rhus*), la gust acre (se prepară oţet din ele şi de aceea se numeşte şi oţetar), frunzele fiind şi ele, toamna, roşiatice.

Cucurbătă-de-pământ (*Bryonia alba*) < lat. cucurbita, -am, care nu putea desemna dovlecii, bostanii întrucât speciile de *Cucurbita* nu erau cunoscute de romani (au fost aduse în Europa în Evul Mediu). Aşa cum reise din lucrările lui Columella[23] (*De re rustica*, cartea 10) şi Plinius[24] (*Naturalis historia*, cartea 19), fitonimul cucurbita se referă la specia *Lagenaria siceraria* (tigvă). Posibil ca lat. cucurbita să provină din lat. cucumis „castravete” şi orbis „sferă”. C. Drăgulescu[25] consideră că redă v.ind. carbhaţa, carbhatah, hind. kharbooza, pers. kharabuz, charbuza „pepene”, probabil din. i.-e. *karkar „tare, dur”, din care v.ind. karkasa „tare, dur”, karkoru, karkaru(ka), karkotaka, numele mai multor cucurbitacee (*Momordica, Cucumis*), gr. corchoros > numele ştiinţific *Corchorus* „iută”, cu fibre textile dure.

Cuibul-pământului *(Neottia nidus-avis)* < cuib, considerat ca provenind dintr-un presupus lat. *cubium. C. Drăgulescu[26] consideră că substantivul cuib provine din acelaşi radical cu rom. colibă şi colivie, sl. koliba şi kulivija, pers. kulba “colibă”, gr. klobós „cuşcă” şi cu rom. culbec “melc”. După M. Vinereanu este traco-dac (din rad. i.-e. *kel- „a ascunde, a acoperi”). Termenul cuib este prezent în *Psaltirea Scheiană*, 173/5 și 314/2[27]. Planta are rădăcini cărnoase, încâlcite, cu aspect de cuib de pasăre (în unele zone numindu-se cuibul păsării).

Cuişoarele-pământului (*Dianthus carthusianorum*) < lat. cuneus. Termenul cui este prezent în *Anonymus Caransebesiensis*[28]. Cuişoarele folosite ca aromatizant sunt bobocii florali uscaţi (de forma unor cuie mici/cuişoare) ai speciei exotice *Syzygium aromaticum* numită şi

[22] *Apud* C. Drăgulescu, *Dicționar explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010
[23] *Apud ibidem*.
[24] *Apud ibidem*.
[25] C. Drăgulescu, *Dicționar explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.
[26] *Ibidem*.
[27] *Apud* DLR, Tom II, C, București, Editura Academiei Române, 2010.
[28] *Apud ibidem.*

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Eugenia caryophyllata. Planta are frunze lungi şi ascuţite ca şi cuiele ori tija florală cu inflorescenţa a fost comparata cu forma unui cui/ac de păr (de unde şi termenul ştiinţific *caryophyllus* „frunză-cui"). În foarte multe limbi ele sunt numite cu termeni care au semnificația „ac/cui".

Cupiţa-pământului (*Cyathus spp*.) < cupă cf. lat. cup(p)a „vas vinarium", prima semnificație poate şi sub influenţa ngr. kupa; există şi alb. kupë, tc., bg., sb. cupa, magh. kupa, cu diferențe semantice, dar și hind. kapa „potir, cană". Ciupercile din genul *Cyathus* arată că niște mici cupe sau pâlnioare abia ieşite din pământ. Saşii le spun şi ei kupicher.

Fâstâci-de-pământ (*Arachys hypogaea*) a se vedea fistăci de pământ.

Feldera-pământului, ferdăla-pământului, ferdela-pământului (*Cyathus spp*.) < felderă, ferdelă „măsură de capacitate pentru cereale" < săs. fyrd∂l, germ. Viertel. Ciupercile, numite la fel şi de germani, Erdviertel, au aspectul unor mici cupe (a se vedea mierţa-pământului şi cupiţa-pământului) crecute pe pământ, în interior cu câteva „grăuncioare" numite peridiole, în care se află sporii.

Fiară-de-pământ, fiere-de-pământ (*Centaurium erythraea*): a se vedea fierea-pământului.

Fierea-pământului (*Centaurea phrygia, Centaurium erythraea, Fumaria officinalis, Gentiana spp., Marchantia polymorpha, Tuber melanosporum*) < fiere „bilă" < lat. *fele, fel, fellis. Termenul fiere apare la Hasdeu, în *Cuvente den bătrâni*, II, 46[29]. Plantele sunt „amare ca fierea" şi se folosesc în boli hepato-biliare la oameni şi animale. Italienii au şi ei fitonimul fiel de terra, francezii fiel de terre, englezii gall of the earth (*Centaurium erythraea*), din lat. fel terrae, germanii Erdgalle (*Centaurium erythraea, Gentiana asclepiadea, Gentiana cruciata*), maghiarii földepe (*Centaurium erythraea*). *Marchantia polymorpha* este un mușchi hepatic verde-închis ca bila/fierea. Ciuperca *Tuber melanosporum* creşte în pământ, are formă globuloasă şi carnea violet-negricioasă şi a fost asimilată de popor, metaforic, cu vezica biliară a Pământului, poate şi datorită faptului că în postmaturaţie are miros respingător (a se vedea şi herea pământului). În cazul speciei *Fumaria officinalis* numele fierea pământului este o contaminaţie între corespondentul rom. fumul pământului şi cel magh. epefű „iarba fierii" (fiindcă este amară).

Fierea-pământului-vânătă (*Gentiana utriculosa*) a se vedea fierea-pământului.

Fierul-pământului (*Gentiana cruciata*): etimologie populară după denumirea fierea-pământului.

Fistăci-de-pământ (*Arachys hypogaea*) < tc. Fystyk, cf. ngr. pistáke, fistiki(a), gr. pistákion, bistákion, it. pistacchi, germ. Pistacie, v.sl. pistikŭ (*Pistacia vera*). La origine ar sta pers. pista(n). Planta este denumită astfel datorită fructelor relativ asemănătoare cu ale fisticului. Fistăci-de-pământ este un calc după fr. pistache de terre. Posibil ca numele *Pistacia* să aibă legătură cu „bistax o basileos para Persais" din Glossa lui Hesychios şi ar însemna „fruct regesc/nobil" (în opinia lui C. Drăgulescu[30], de comparat şi cu dac. Burebistas şi tarabostes).

Fragi-de-pământ (*Fragaria vesca*) < lat. fragum (planta *Fragaria*), fraga (fructul de *Fragaria*), cf. lat. fragro, -are „a mirosi plăcut". Macedoromânii au pentru *Fragaria vesca* numele afrangă, franză. Planta se întâlneşte şi prin păduri şi prin pajişti. Speciilor de *Fragaria* li se spune şi fragi-de-pământ pentru a le deosebi de fragii de lemn (*Morus*).

Fumul-pământului (*Fumaria officinalis, Fumaria schleicheri*): din numele ştiinţific *Fumaria* (cf. şi fr. fumerre, germ. Erdrauch, magh. füstike, engl. fumitory) < fum < lat. fumus, -

[29] *Apud* DLR, Tom VI, F-I/Î, București, Editura Academiei Române, 2010.
[30] C. Drăgulescu, *Dicționar explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2010.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

um. Termenul fum este prezent la Axinte Uricariul, în Letopiseț, II, 180/20[31]. Plantele au frunze fumurii risipite deasupra pământului, iar sucul lor provoacă lăcrimarea ca şi fumul (sârbii şi croaţii au pentru speciile de *Fumaria* numele kokrik, cf. vb. krik „a plânge"). Există şi legenda conform căreia plantele au apărut din aburul ieşit din Pământ. Maghiarii au şi ei pentru unele dintre specii fitonimul földfüstfű „iarba fumul pământului".

Gheaţă-de-pământ (*Veronica beccabunga*) < lat. glacia, glacies, termen prezent în Psaltirea lui Coresi, 401 și Letopisețul lui Neculce, II, 263/37[32]. Planta este cărnoasă şi fragedă. Creşte spontan, pe pământ.

Ghiaţa-pământului (*Veronica beccabunga*), a se vedea gheață-de-pământ.

Gogoaşă-de-pământ (*Helianthus tuberosus*) < etimologie incertă, după Schuchardt înrudit cu coc, cocoașă, cocoloș etc.[33] Termenul gogoașă apare la Pann, în *Povestea vorbei,* I, 51[34]. planta este înrudită cu floarea-soarelui, dar are rizomi tuberizaţi, aflaţi, bineînţeles, în pământ, care rezistă şi peste iarnă, sunt furajeri. A se vedea și gogoși-de-pământ.

Gogoşi-de-pământ (*Solanum tuberosum*), din tema gog- „sferic, rotund" cf. rom. gogă „nucă", gogon, gogoleţ, gogoloi, gogoloș, gogoneț „obiect sferic (mic)", reflectând forma ciupercilor şi a fructelor (inclusiv a caliciului veziculos care protejează fructul), inflorescenţelor, tuberculilor ori rădăcinilor tuberizate ale unor plante. În bulgară există bobošara „ardei" (gogoşar), iar în albaneză gogosh(ë) „boboc". Din rom. gogoşar au apărut magh. gogosár, gogosán, gogospaprika şi rus. gogošár.

Hemei-de-pământ *(Hypericum perforatum)* denumirea este datorată unei erori.

Herea-pământului (1) *(Gentiana cruciata)*: din f(i)erea pământului (planta fiind amară), în urma palatalizării consoanei f (a se vedea fierea-pământului).

Herea-pământului (2) (*Tuber melanosporum*): ciuperca are formă de tuber sau de testicul şi de aceea am putea face legătura cu magh. here „testicul" (a se vedea fierea-pământului).

Heria-pământului *(Gentiana cruciata)*: din f(i)erea pământului prin palatalizarea consoanei f (a se vedea fierea-pământului).

Hierea-pământului (*Centaurium erythraea, Gentiana cruciata*): regionalism cu palatalizarea consoanei f (a se vedea-fierea pământului).

Iarba-pământului (*Pulmonaria officinalis*): greşit, în loc de iarba-plămânului; din lat. herba.

Inima-pământului (*Lasiophaera gigantea, Lysimachia nummularia, Lysimachia punctata, Marchantia polymorpha*) a se vedea inimă-de-pământ.

Inimă-de-pământ (specie neidentificată care se dă la vaci după fătare, amestecată cu odolean, leuştean şi usturoi) < inimă < lat. anima. *Lysimachia nummularia* are frunze rotunde, uneori uşor cordate, ciuperca *Lasiophaera gigantea* are forma unei inimi, iar muşchiul *Marchantia polymorpha* are talul ramificat dicotomic, la început mai mult sau mai puţin cordiform (a se vedea şi fierea pământului). Speciei *Lysimachia punctata* i s-a atribuit numele din eroare, pe baza înrudirii cu *Lysimachia nummularia*.

Limba-pământului (*Centaurium umbellatum, Geoglossum ophioglossoides, Trichoglossum hirsutum*) < lat. lingua; termenul limbă apare în *Psaltirea Hurmuzachi,* 17r/25. Ultimele două specii sunt ciuperci de forma unor limbi care ies din pământ.

[31] *Apud* DLR, Tom VI, F-I/Î, București, Editura Academiei Române, 2010.
[32] *Apud ibidem.*
[33] *Apud ibidem.*
[34] *Apud ibidem.*

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Lipitoare-de-pământ *(Marchantia polymorpha)* < derivat cu sufix de la lipi < slava veche. Planta este un muşchi cu talurile alipite de pământ cu ajutorul rizoizilor.

Luben-de-pământ *(Bryonia alba)* < vechil slav *luben; a se vedea ludaie de pământ.

Ludaie-de-pământ (*Bryonia alba*) < sb. ludaj, denumirea face, probabil, referire la rizomul cărnos aflat în sol.

Lumânarea-pământului (*Gentiana asclepiadea*) < lat. luminare; termenul este prezent în *Codicele Voroneţean*, 8r/14[35]. Planta arată ca o lumânare crescută din pământ.

Lumânărica-pământului (*Gentiana asclepiadea*) a se vedea lumânarea-pământului.

Mana-pământului *(Arum maculatum)* < sl. mana, gr. manna; termenul este atestat în *Palia* de la Orăştie, 6/12[36]. Plantele au fructe asemănătoare la aspect sau gust cu mana descrisă în Exodul, XVI, 4-36, Numerii XI, 6-9 şi alte texte biblice („Era ceva mărunt ca nişte grăunţe”). La vederea acestora evreii s-ar fi întrebat „Manhu ?” (Ce este aceasta ?). Moise le-a spus „Este pâinea pe care v-o dă Domnul ca hrană”. Unii cercetători cred că este vorba despre lichenul *Lecanora esculenta* (numit în română mană, dar şi în alte limbi, mana, manna), alţii de o ciupercă sau de exudatul plantei *Tamarix mannifera* (pe care arabii din Peninnsula Sinai o vindeau sub numele man es-simma „mană cerească”. Vechii greci numeau tămâia, un exsudat răşinos al unor plante, libánou mánna (ap. Dioscorides). Termenul s-a transmis la mai toate popoarele vechi şi actuale sub forma man(n)a, semnificând nu numai mana biblică ci, în sens larg, „hrană, aliment” (de comparat şi cu v.egipt. mennu „hrană”) dar şi „rod, belşug”. Ultimul sens se regăseşte în dacorom., macedorom., sl. mana “belşug, rod”, rom. mănos „roditor, bogat”). Poate înţeles asemănător au fitonimul dacic mant(e)ia, mantua, macedorom. mănaze, alb. mani pentru mur (*Rubus spp*.), şi rom. ***mană*** (seva dulce de *Fraxinus ornus*) (de comparat şi cu rad. i.-e. *mā-n-, lat. manus „bun”). În credinţa populară, mana-pământului prevesteşte calitatea şi cantitatea roadelor.

Maţul-pământului (*Lathraea squamaria*) < maţ < lat. matia; termenul maţ este prezent la Varlaam, în Cazania, 138, Dosoftei, Nicolae Costin, Letopiseț, II, 18/26, Neculce, Letopiseț, 65[37]. Planta seamănă cu un intestin.

Măghiranul-pământului *(Lysimachia nummularia)* cf. it. maggiorana, ucr. mageran, rus. maioran, fr. marjorlaine, span. mejorana, germ. Majoran, engl. ma(r)joram care, ca şi numele ştiinţific *Majorana* se consideră de origine arabă sau provenind din lat. med. majorana, care, la rândul său vine din lat. major „mai mare, mai puternic” (o posibilă aluzie la aroma plantei şi la proprietăţile medicinale) ori din vechiul latin mezurana notat de Dioscorides). Ori, fiindcă este o apreciată plantă aromatică folosită în arta culinară de comparat cu mgr. mágeiros (din care sl. magerŭ, rom. magher „bucătar”), ngr. mageirion „bucătărie”. Planta este scundă (20-30 cm), permiţând posibilitatea ca la baza numelor să se afle rad. i.-e.*mag’(h) “ceva mărunt”, mic”, cf. şi sl. mezinu (din care rom. mezin) “cel mai mic”, rom. măzărat “mărunt”, “mititel”. Nu seamănă cu *Majorana hortensis* (doar că ambele au frunze rotunde). Numele măghiranul pământului vrea să sugereze faptul că specia creşte sălbatică, spre deosebire de *Majorana* care se cultivă. Termenul măgheran (sub forma măgeran) apare în *Anonymus Caransebesiensis*[38].

Măr-de-pământ *(Helianthus tuberosus)* < lat. *melus < lat. malus, gr. melon, málon, alb. mollë. Planta are rădăcini tuberizate subpământene. Posibilă calchiere după pomme de terre.

Mărul-pământului (*Helianthus tuberosus*) a se vedea măr-de-pământ.

---

[35] *Apud* DLR, Tom VIII, Li-Luzulă, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2010.
[36] *Apud* DLR, Tom IX, M, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2010.
[37] *Apud ibidem*.
[38] *Apud ibidem*.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Mătasea-pământului (*Pulmonaria montana* subsp. *mollissima*) < lat. metaxa < gr. métaxa; termenul este prezent în Cazania lui Varlaam, 161[39]. Denumirea plantei face referire la frunzele mătăsoase ale plantei, fiind așadar o mătase produsă de pământ.

Mere-de-pământ (*Helianthus tuberosus, Solanum tuberosum*), au rădăcini tuberizate şi tuberculi care se formează în pământ, primele rezistând în sol şi peste iarnă. Li se spune mere nu atât datorită asemănărilor morfologice cât datorită calităţilor alimentare. A se vedea măr-de-pământ.

Mierţa-pământului *(Cyathus spp.*) < mierţă, merţă „unitate de capacitate pentru cereale, baniţă” < sl. (scr.) mjerica (< sl. měra „măsură”, měriti „a măsura”), magh. mérce. Termenul este atestat în *Pravila* moldovenească, 9v/25 și în *Anonymus Caransebesiensis*[40]. Aceste ciuperci mici, crescute pe pământ seamănă cu nişte baniţe în miniatură (având în interior, uneori şi câteva „grăunţe” care sunt peridiolele cu sporii) (a se vedea şi feldera pământului). Denumirea ştiinţifică vine din lat. cyathus „pahar, ceaşcă; măsură pentru lichide”.

Mnierţa-pământului (*Cladonia pyxidata, Cyatus spp.)* a se vedea mierța-pământului.

Muierţa-pământului (*Cyathus spp.*) a se vedea mnierţa-pământului, mierţa-pământului.

Muşchi-de-pământ (*Lycopodium clavatum, Polytrichum commune*) a se vedea mușchiul-pământului.

Muşchiul-pământului *(Polytrichum commune)*: cf. lat. *musculus < lat. muscus şi i.-e. *meus-kos „muşchi de pământ” din rad. *meu-s „umed”. Se constată că poporul numeşte muşchi şi o serie de licheni, alge, ciuperci sau pteridofite cum este cazul lui *Lycopodium clavatum*, datorită faptului că seamănă cu unele specii de muşchi autentici ori fiindcă acestea cresc pe aceleaşi substraturi ca şi muşchii.

Napi-de-pământ (*Helianthus tuberosus*) < lat. napus; Planta are în pământ, rizomi groşi. Se numește și nap turcesc fiindcă, una din căile de pătrundere la noi a fost cea orientală. Planta este originară din America de Nord şi Centrală şi a fost introdusă în Europa, ca plantă furajeră, mai întâi în Anglia (în 1616). Saşii au denumit-o tirkesch raaip, germanii türkische Rübe.

Otrava-pământului (*Centaurium erythraea*) este foarte amară; a se vedea fierea-pământului.

Ouă-de-pământ (*Solanum tuberosum*) < lat. ovum; termenul apare la Neagoe Basarab și în Biblia de la București, 3802/1[41]. Este o denumire dată cartofilor, lesne de înțeles de ce.

Palma-pământului (*Gymnadenia conopsea*), < lat. palma, gr. palama, i.-e. *pḷma „palmă” din rad. i.-e. *plā-, *pelə- „întins şi plat”. Termenul este atestat în Cazania lui Varlaam, 307 și în Letopisețul lui Ureche, I, 154/15[42]. Planta are tuberi subpământeni palmaţi.

Pară-de-pământ *(Lathyrus tuberosus)* < lat. pira; termenul este atestat în Letopisețul lui Neculce, 363[43]. se numeşte astfel pentru că are în sol rădăcini tuberizate ca nişte pere mici (fitonimul ar putea fi un calc după corespondentul germ. Erdbirnchen).

Păduchiţa-pământului (*Tribulus terrestris*) < lat. peduculus; termenul este prezent la Cantemir și Anonymus Caransebesiensis[44]. A primit această denumire fiindcă fructele arată ca nişte păduchi foarte mari.

---

[39] *Apud ibidem.*
[40] *Apud ibidem*.
[41] *Apud* DLR, Tom X, N-O, București, Editura Academiei Române, 2010.
[42] *Apud* DLR, Tom XI, P-Pogribanie, București, Editura Academiei Române, 2010.
[43] *Apud ibidem*.
[44] *Apud ibidem.*

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Pâinea-pământului (*Russula vesca*) < lat. panem; termen prezent în Psaltire, 208, Evanghelia lui Coresi, 459 și Palia de la Orăștie 65/4[45]. Planta numită astfel are organe comestibile mai mult sau mai puţin comparabile (din punct de vedere alimentar, morfologic şi cromatic) cu pâinea.

Pere-de-pământ (*Brassica napus, Bunium bulbocastanum, Helianthus tuberosus, Lathyrus tuberosus, Lycoperdon pyriforme, Solanum tuberosum*): plantele au în pământ rădăcini tuberizate/rizomi tuberizaţi sau tuberculi comestibili ori, din contră, toxici, uneori de culoare galbenă. Acestea/aceştia au fost comparate/comparaţi cu perele. Rădăcinile tuberizate de *Helianthus tuberosus* rezistă peste iarnă în sol. Ciuperca *Lycoperdon pyriformae* formează, pe pământ, corpuri de fructificaţie piriforme. A se vedea și pară-de-pământ.

Picioca-pământului (*Helianthus tuberosus*) a se vedea picioci-de-pământ.

Picioci-de-pământ (*Helianthus tuberosus*) < magh. picsóka, pityóka, csicsóka, csucsórka „cartof” (> săs. pitschökä, pischiorip). Planta are inflorescenţa ca ruja (*Helianthus annuus*) şi rădăcini tuberizate dulci.

Pieptul-pământului (plantă neidentificată medicinală) < lat. pectus. Posibil ca fitonimul să fie denaturat (sau etimologie populară) din *pieptenul-pământului.

Piere-de-pământ (*Helianthus tuberosus*) a se vedea pere-de-pământ.

Poame-de-pământ (*Solanum tuberosum*) < poamă „fruct; strugure” < lat. poma; termenul este prezent în Psaltirea Hurmuzachi, 1r/13 și Evanghelia lui Coresi 107[46]. Posibilă calchiere după pomme de terre.

Prune-de-pământ (*Solanum tuberosum*) < lat. pruna; termenul este prezent în *Anonymus Caransebesiensis*[47] face tuberculi în pământ care atunci când sunt mici sunt asemănați cu prunele.

Racul-pământului (*Melampyrum cristatum, Polygonum bistorta*): în cazul speciei *Polygonum bistorta* poate fi vorba de o adaptare a numelui germ. Krebswurz sau rus. raci şeĭki, planta având în pământ un rizom cu noduri care seamănă cu corpul unui rac (< sl. rakŭ) dar şi cu nişte tumori (rac înseamnă şi cancer). Inflorescenţa plantei *Melampyrum cristatum* poate fi comparată fără probleme cu coada unui rac, dar ne gândim şi la posibila legătură cu ragila „pieptene pentru dărăcit cânepa” (cf. germ. Raffel, Rappel), dată fiind forma de pieptene a bracteilor şi numele rom. dinţariţă, scrabă, germ. Kamm-Wachtelweizen (şi lat. *cristatum*). De reţinut că rom. rac are şi sensul „pieptene, greblă”; a se vedea şi ragila-pământului.

Ragila-pământului (*Asparagus officinalis*) < ragilă „darac, instrument format dintr-o scândură în care sunt înfipţi dinţi de fier prin care se trag tulpinile meliţate de cânepă şi in pentru a se obţine fuiorul” (cf. germ. Raffel; poate prealtin). Fitonimul evidenţiază, fie rizomul orizontal prevăzut cu multe rădăcini mai mult sau mai puţin paralele comparate cu dinţii ragilei, fie ramurile filiforme asemănătoare unor piepteni. Ori ragilă vine din *racilă (< rac „pieptene, greblă”, cf. şi engl. rake „greblă”; a se vedea racul-pământului)

Răsuflătoarea-pământului *(Lasiosphera gigantea, Lycoperdon spp.)*: ciuperci globuloase crescute pe pământ şi care la maturitate crapă eliberând o pulbere de spori. Semantica poate fi „ciuperca suflătoare (de spori) din pământ” ori „ciupercă prin care răsuflă Pământul” (a răsufla compus din prefix ras+ suflare).

Răsunătoarea-pământului (ciupercă neidentificată, cu miros urât, probabil *Lasiosphera gigantea*): în loc de răsuflătoarea-pământului (a se vedea acolo).

---

[45] *Apud ibidem.*
[46] *Apud ibidem*.
[47] *Apud* DLR, Tom XII, Pogrijenie-Q, București, Editura Academiei Române, 2010.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Râia-pământului (*Galinsoga parviflora*) < lat. aranea; M. Vinereanu consideră termenul râie prelatin), se întinde „ca râia" sau parazitează, aşa cum sarcoptul râiei parazitează unele animale. Acoperă ogoarele, repede, ca o boală molipsitoare. Francezii îi spun scabieuse des champs „râia ogoarelor". Ţăranii români cred că planta a pătruns la noi odată cu armata rusă în timpul războiului de independenţă din 1877-1878 şi de aici numele râie rusească (dar şi coresp. magh. oroszgyom „buruiană-rusească").

Rânză-de-pământ *(Campanula rapunculoides, Filipendula ulmaria)*: trebuie făcută deosebirea (nu numai din punct de vedere semantic ci şi etimologic) între rânză „stomac, pipotă" (cf. alb. rëndës „cheag"), termen autohton în opinia lui I.I. Russu şi rânză/rânsă „ament", macedorom. arâsă „ciucur" (cf. vsl. rensa „ciucur").

Rodul-pământului *(Arum maculatumm, Trifolium arvense)* < sl. rodŭ „specie", resp. bg. rod „rod", dar e posibilă și o derivare directă din rad. *re-dh „belşug, mulţumire" (a se compara cu zend. şi pers. rod „fiu"). *Trifolium arvense* poară și denumirea de rodul castraveţilor fiindcă există credinţa că dacă se pune în straturile cu castraveţi aceştia vor rodi mai bine. Ţăranii români au considerat că modul în care se dezvoltă inflorescenţa plantei *Arum maculatum* în aprilie-mai dă indicii despre nivelul recoltelor din acel an. Dacă florile femele erau mai multe şi mai mari pe spadice (ştiulete) se credea că se va face porumb mult, iar dacă cele mascule erau mai dezvoltate, grâul va rodi bine şi recolta va fi mare. Vârful spadicelui, asemuit cu un butoi, dacă era voluminos era semn că se vor face mulţi struguri, deci va fi mult vin.

Roşcova-pământului, o plantă neidentificată care s-a folosit contra hemoragiilor. Pare să aibă sensul „roşcova locului", care creşte la noi, pentru a o deosebi de roşcova propriu-yisă, exotică (*Ceratonia siliqua*). Este vorba despre păstăile de *Gleditschia triacanthos* sau de *Robinia pseudacacia*). Saşii au preluat din română fitonimul roschkof (*Ceratonia siliqua*).

Scaieţii-pământului *(Carduus nutans)* < scai + sufix -ete; termenul scai având etimologie necunoscută.

Scumpie-de-pământ (*Hyacynthus orientalis*) < pol. skapia; a se vedea scumptia-pământului.

Scumptia-pământului (*Hyacynthus orientalis*), are inflorescenţa asemănătoare celei de liliac/scumpie dar creşte jos, pe pământ, cf. rus. scumpia, slov. škumpa, pol. skapia (*Cotinus coggygria*). Din română (scrie F. Bakos) au maghiarii coresp. iskumpia.

Sferea-pământului (*Gentiana cruciata*): în loc de fierea-pământului.

Sfredelul-pământului (specie neidentificată medicinală folosită contra ceasului rău, năjitului, pelagrei ş.a.): *Spiranthes spiralis* are tulpina floriferă răsucită în spirală ca un sfredel (sfredel „burghiu; spirală" cf. sl. svrŭdlŭ, cf. bg. svredel, rad. i.-e. *sper- „a răsuci") care răsare din pământ.

Soc-de-pământ (*Sambucus ebulus*): se consideră că numele provine din lat. sabucus < lat. sambucus, fiindcă există şi port. sabugo, sicil. savuku, prov. saiuc, cat. sauc(o), dar ne gândim şi la rad. i.-e. *k'euk "a lumina, a (stră)luci, a fi alb", v.ind. çuci „strălucitor, alb" cu referire la inflorescenţele albe, strălucitoare ale socului. Probabil denumirea românească are semantică asemănătoare denumirii dacice a plantei, seba, comparat cu lit. szyva-s „albicios, luminos", v.pers. sywa-n, sl. sivŭ "gri". Dacă numele dacic al socului, seba, are semantica lat. seva „sevă, must", v.ind. sava „suc de flori". germ. Sabbel „bale, salivă, spume", v. nord. safi „sevă de arbore" illir. sabaia "bere", "suc", atunci am putea face legătura între rom. soc şi v.sl. soku, sl. sok "sevă (de arbore), suc". *Sambucus ebulus* este cea mai mică dintre specii. Soc de pământ are sensul „soc pitic", cu tufa pe pământ.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Steaua-pământului (*Astraeus hygrometricus, Cryptanthus acaulis, Cryptanthus bivittatus, Geastrum spp.*): speciile au diverse organe (frunze, flori) în formă de stea (< lat. stella) ori dispuse stelat. Ciupercile globuloase *Astraeus hygrometricus* şi *Geastrum spp.* cresc pe pământ şi se deschid (la umezeală, unele) căpătând formă de stea. Speciile de *Cryptanthus* au aspect de rozete sau stele şi de aceea şi în alte limbi se numesc steaua-pământului (germ. Erdstern, engl. earth star).

Şierea-pământului (*Gentiana cruciata*): a se vedea fierea-pământului.

Tidvă-de-pământ *(Bryonia alba, Bryonia dioica* < sl. tyky, tykvi (*Lagenaria siceraria*), cf. bg. tikva, tokvo, scr. tikva, tikvica, tikvo, rus. tykva, tîcva, pol. tykwa, slovac tekvica (*Lagenaria siceraria, Cucurbita spp.*), din care şi magh. tök (*Lagenaria siceraria*). Prin extindere şi alte cucurbitacee (*Cucurbita, Bryonia, Citrullus*) înrudite cu *Lagenaria siceraria* au primit acelaşi nume. Speciile de *Bryonia* au tulpini urcătoare şi frunze asemănătoare speciei *Lagenaria siceraria*. Precizarea „de pământ" se referă la rădăcinile tuberizate din sol.

Tigvă-de-pământ *(Bryonia alba)* a se vedea tidvă-de-pământ.

Titvă-de-pământ (*Bryonia alba, Bryonia dioica*) a se vedea tidvă-de-pământ.

Trâmbiţa-pământului (*Cladonia fimbriata, Cladonia pyxidata*) < sl. tronbica; Termenul este prezent în Biblia de la București100/20[48]. Speciile au corpuri de fructificaţie de această formă. *Catalpa bignonioides* se numeşte şi în germ. Trompetenbaum, magh. trombitafa, iar *Campsis radicans* în germ. amerikanische Trompetenwinde/Trompetenblume, engl. trumpet creeper. Speciile de *Cladonia* amintite cresc pe pământ ori pe scoarţa arborilor, adesea printre muşchi.

Unsoarea-pământului (*Tamus communis*) < cf. lat. ungere, rad. i.-e. *ongŭ- „a unge", cf. corespondentul untul pământului şi utilizarea rizomului gros şi untos în alifii contra reumatismului. Şi germanii îi spun Schmerwurz „rădăcina unsorii".

Untul-pământului (*Arum maculatum, Bryonia alba, Tamus communis*) < lat. unctum. Culoarea florilor asemănătoare untului şi existenţa unor organe groase/grase a generat credinţa populară (în unele cazuri confirmată) că aceste plante stimulează lactaţia/producerea de lapte gras. Plantele *Lathraea squamaria, Lilium martagon, Orchis spp., Orobanche spp., Ranunculus ficaria, Taraxacum officinale* se dădeau în hrana ierbivorelor, din laptele mai gras obţinut, preparându-se mai mult unt şi mai multă brânză. Speciile *Caltha laeta, Ranunculus arvensis, Ranunculus sceleratus* au putut primi numele untişor de baltă (baltă cuvânt autohton) şi untul babei fie fiindcă sunt înrudite cu *Ranunculus ficaria* (spre deosebire de aceasta din urmă sunt toxice), fie deoarece au flori de culoarea untului (ca şi *Rorippa austriaca*). Germanii au şi ei pentru *Caltha palustris, Taraxacum officinale şi Trollius europaeus* fitonimul Butteblume, iar englezii pentru speciile de *Ranunculus*, buttercup. *Platanthera bifolia* miroase plăcut şi este asemănătoare (şi din aceeaşi familie) cu *Orchis*. Ciupercile din genul *Boletus* sunt cărnoase/grase/untoase (germanii le spun şi ei Butterpilz, slovacii masliak, polonezii maslak), uneori piperate. Untos este şi rizomul speciilor *Bryonia alba* şi *Tamus communis,* ultima numită şi unsoarea pământului.

Uşoarea-pământului (*Tamus communis*): în loc de unsoarea pământului; a se vedea unsoarea pământului.

Vârful-pământului *(Pedicularis verticillata)* < sl. vrŭchŭ, tulpina cu inflorescenţa în capăt răzbate din pământ ca un vârf de săgeată; a se vedea şi vârtejul-pământului.

[48] *Apud* DLR, Tom XVI, T, București, Editura Academiei Române, 2010.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Vârsatul-pământului *(Cuscuta spp.)*: de comparat cu rad. i.-e *ŭer- "a întoarce, a răsuci", i.-e *ŭerg'h- „a învârti, a răsuci, a presa" în concordanţă cu modul de viaţă al acestor specii parazite, răsucite pe tulpinile plantelor gazdă. Nu este exclusă nici semantica notată la verigariu, *Cuscuta trifolii* numindu-se şi negeluţă (probabil din cauza micilor inflorescenţe ale plantei parazite care apar ca nişte negi pe tulpina plantei gardă). Pe alocuri speciile de *Cuscuta* sunt numite şi părul vrăjitoarei, fitonim a cărui bază vrăj- se suprapune perfect peste rad. *ŭerg'h-. Din rad. *ŭer-, *ŭerg'h- "a întoarce, a răsuci, a învârti", v.ind. vartati "a întoarce, a învârti", bg. vărtĭa, am putea avea în rom. substantivul vrej (cf. şi macedorom. vreaje, bg. vrežŭ, vrěž, vreža, sb., pol. vreža, vrież).

Vârtejul-pământului (*Humulus lupulus, Medicago spp., Pedicularis oederi, Pedicularis verticillata*): din subst. vârtej „(mişcare de) rotire, învârtitură, bulboană, trâmbă", cf. şi bg. vărtež, din verb. a învârti care, probabil nu vine din sl. vrutěti, ci e mai vechi, fiindcă există şi v.ind. vartati "a roti, a învârti" . M. Vinereanu consideră termenul traco-dac din rad. i.-e. *uert- „a învârti, a roti". Unele specii de *Medicago* au păstaia răsucită în spirală. Fitonimul vârtejul-pământului pentru *Pedicularis verticillata* (semnalat întâia oară de botanistul Fl. Porcius în 1881[49]) este livresc, un pseudocalc după lat. verticillata.

Vechimea termenului de origine latină *pământ* se oglindește și în fitonimie care se dovedește, iată, un tezaur lingvistic de netăgăduit.

BIBLIOGRAPHY

Borza, Al.. *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

Brâncuş, Gr., *Vocabularul autohton al limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983.

Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească*, București, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1979.

Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească II. Credinţe şi obiceiuri despre plante*, Paris, 1988.

Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, 2002.

Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească", București, Editura Cartea Românească, 1931.

Dicţionarul limbii române, (în XIX volume) București, Editura Academiei, 2010.

Drăgulescu, Constantin, *Dicționar de fitonime românești,* Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2014.

Drăgulescu, Constantin, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești,* Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2010.

Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, *Considerații asupra unor lexeme daco-geto-trace,* Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2014.

Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, *Contribuţii la cunoaşterea limbii geto-dacice. Denumirile dacice de plante*, Sibiu, Editura Universităţii „Lucian Blaga", 2000.

Gorovei, A., *Credinţe şi superstiţii ale poporului român*, București, Editura Vestala, 2013.

Russu, I.I., *Etnogeneza românilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.

[49] *Apud* C. Drăgulescu, *Dicționar explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2010.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Vinereanu, M., *Dicţionarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică*, București, Editura Alcor Edimpex, 2009.

BDD-A24680 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)